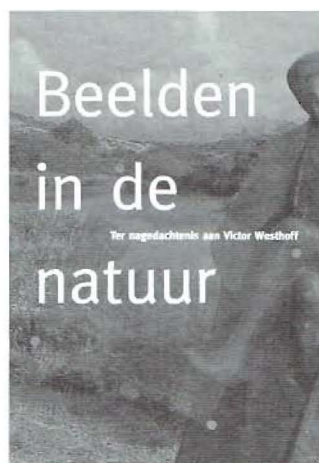

In dit jaar, waarin ter nagedachtenis van Victor Westhoff op uitgezochte plekken welbewust Beelden in de natuur worden geplaatst, lijkt het goed in Oase een bloemlezing te geven van passages waarin Victor Westhoff zelf een beeld geeft van wat hem in het vrije veld zo trok en inspireerde. Bij diverse gelegenheden heeft hij zijn ervaringen in de natuur beschreven. Allereerst in Uitweiding over een inwijding, zijn herinneringen aan het Gooi van zijn jeugd, dat in 1966 verscheen in De Levende Natuur 69, p. 25/36. In 1988 bevatte het Westhoffnummer van hetzelfde tijdschrift een interview met Herman Passchier. Vervolgens is er Een leven in meervoud, een boekje dat in 1993 in beperkte oplage verscheen naar aanleiding van Victor's 75ste verjaardag, en waaraan Victor zelf bijdroeg met een eerste levensoverzicht. In Honderd jaar op de knieën (Schaminée en Van 't Veer, 2000) is een uitgebreid interview opgenomen door Hetty Meertens. Tenslotte overhandigde hij mij bij een bezoek aan Groesbeek in 1997 een manuscript van 109 bladzijden met de titel Bouwstenen voor mémoires. Daarnaast zijn bij diverse andere gelegenheden facetten van zijn herinnering op schrift gekomen. In onderstaande compilatie is Victor's inwijding in het plantenrijk min of meer chronologisch te volgen.

Rob Leopold

Beelden uit de natuur

Herinneringen van Victor Westhoff

‘Omstreeks mijn zesde jaar wist mijn moeder me te interesseren voor de namen van de wilde planten. Ik leerde de planten kennen, eerst letterlijk aan haar hand. Aan de overkant van de Tony Offermansweg [in Laren, R.L.] was toen nog een grasland (later met villa’s bebouwd). Daar was mijn eerste plant: *Capsella bursa-pastoris*, die we toen Lepeltjesdief noemden. Daarna o.a. Witte en Rode Klaver, Rolklover, Schapezuring, Muizenoor, Zandblauwtje, Vogel-pootje. Grassen kende ik toen nog niet. Mijn moeder had een welverzorgd herbarium, daterend uit haar Kweekschool-periode in Den Haag omstreeks 1910, en de flora van Heimans, Heinsius en Thijssen, in een oude druk die ik helaas ben kwijtgeraakt. Hoeveel waarde ze aan dat herbarium hechtte, blijkt wel hieruit, dat ze het mee naar Java heeft genomen, daar zuinig bewaard, en toen weer mee terug naar Nederland. Jarenlang hebben zij en ik dat herbarium verder aangevuld; langzamerhand nam ik het van haar over.’
(*Bouwstenen*, p. 9)

‘Het lager onderwijs, zoals dat toen heette, was in Laren zo verzuimd als maar mogelijk was. Er was een openbare school – voor de schoffies, zei mijn vader –, een Roomse jongensschool, een Roomse meisjesschool, een School met de Bijbel, en twee neutrale bijzondere scholen: de Humanitaire School, de Hum, volgens mijn vader voor de kunstenaars en de rooien, en de Gooise School voor de zogenaamd nette kinderen. Mijn moeder wou me naar de Hum hebben, mijn vader naar de Gooise, maar mijn moeder die idealist en antimilitarist was, won. Helaas beging mijn vader de stommitieit, mij het eerste leerjaar privé-les te laten geven, thuis, omdat hij het jammer vond dat ik anders bijna een jaar later naar school zou kunnen, wegens mijn geboortedatum. Dat heb ik geweten. Ik kwam als vreemde eend in de gesloten, vijandige tweede klas, een jaar te jong, en bovendien fysiek gehandicapt door een bril en door voortdurende last van galbulten – urticaria. Ik werd uitgestoten en bleef

dat drie jaar lang, een verschrikking die mijn hele verdere leven bepaald heeft. Ik werd op mijn negende jaar gered door Dicky Groeneveld, een jongen van mijn leeftijd die ik door toeval, buiten de school om, leerde kennen. Hij leerde mij alles waarin ik tekort schoot: in bomen klimmen, met pijl en boog schieten, voetballen, er op los slaan. Toen ik op school weer eens gepest werd, sloeg ik mijn aanvaller tegen de grond en timmerde duchtig op hem in. De klas juichte ‘Goed zo!’ en vanaf dat ogenblik was ik geaccepteerd en kreeg ik drie vriendjes.’
(*Een leven in meervoud*, p. 26/27)

‘De school lag (naar de maatstaven van een kleine jongen) ver van huis, wel een kwartier lopen, aan het andere eind van het dorp, tussen de Naarderstraat, de Tafelbergweg, de Noolseweg en het paviljoen Hoog-Laren. Aan ‘de Leemkuil’, via de Paviljoensweg. Het was een idyllische omgeving van slingerende laantjes met hagen, bossages en verschillende villa’s. Aan de rand van dit parklandschap een groot open speelveld, en daarvoor (of daarachter, hoe je het bekijkt), verscholen in de bossages, enkele houten witte lage gebouwtjes, de schoollokalen; die lagen om een stenen huis heen, waar de onderwijzers en onderwijzeressen samen in woonden, iets waarover de burgerij schande sprak. En dan liepen

de onderwijzeressen nog in soepjurken, en ze hadden sandalen en blote voeten, de mannen ook! (Ik vond dat heel natuurlijk, maar hoorde uiteraard de roddelverhalen). Het geheel was een idealistische onderneming in de geest van die tijd, opgezet door de toen al bejaarde Professor van Rees uit Amsterdam, van wie ik alleen weet dat hij spiritist was en een lange grijze baard had.’
(*Bouwstenen*, p. 19)

‘Als kind al was ik niet alleen gefascineerd door de schier eindeloze verscheidenheid in vorm, kleur en aard (levenswijze) van de plantenwereld, maar ook door al die wonderlijke, geheimzinnige namen van soorten die ik nog niet kende. Ik citeer (...) uit mijn ‘Uitweiding over een inwijding’ (1966): “Het zijn de namen als Hartgespan, Brunel, Malrove, Aardaker, Betonie, Guichelheil, die mij in die jaren (al dan niet wakend) deden dromen van een soort paradijs, zonder mensen, een ronde, door gouden zonlicht overgoten, half drassige, half droge vallei, die slechts door een haast ondoordringbaar doornbos heen te bereiken was, en waar zich dan alle vreemde planten openbaarden die ik toen nog nooit had kunnen vinden: Parnassia en Kalketrip, Zaagblad en Karwijselie, Galega en Hokjespeul, Herminium, Koraalwortel, Wouw en Zwartmoeskervel! Die kinderdroom werd later meer en meer ‘plantensociologisch’, dus natuurlijker, de planten verschenen toen in denkbaar vegetatie-verband.”’
(*Een leven in meervoud*, p. 31)

Om mijn levensgevoel als kind weer te geven, kan ik niet beter doen dan een passage te citeren uit mijn artikel ‘Uitweiding over een inwijding’: ‘Ik behoor daarentegen tot hen, wier eerste bewuste verrukking om de rijkdom en harmonie van de natuur reeds werd vertroebeld door het ervaren van ontluistering en schennis, een machteloos gevoel van ontredde-ning, des te scherper beseft omdat zulke vernielingen een kind volledig zinloos toeschijnen. Een kind kent nog niet het halfslachtig compromis en het geforceerd optimisme, waarmee

wij ouderen ons staande trachten te houden: het reageert rechtstreeks en onbedorven. Tenminste, dat was toen zo, toen televisie en teenager-business nog niet waren uitgevonden, toen het directe en innige contact tussen natuur en kind nog niet werd verpest door een 'couche isolante', het onophoudelijk hemeltergend geraas van auto, bromfiets en tractor; toen de heldere kreet van Steenuiltjes in een doodstille nacht, het zoemen van bijen boven een nazomerse heide, het zachte roepen van overtrekkende ganzen op een herfstavond, de geluiden waren die onze wereld bepalen.'

(Een leven in meervoud, p. 27/28)

'[Laren] was toen een idyllisch dorp (...), waar aardige mensen woonden, omgeven door akkermaalshout, zoals dat heette, een eikenhakhoutgordel, en daarbuiten de onafzienbare hei die er toen nog wás. En ik ging dan wandelen van mijn huis over de Houtlaan naar het hooipaadje door het akkermaalshout, en daar opende zich die hei! En in die hei, daar was van alles te beleven, en daar was het stil. Toen was het stil: je hoorde het zacht roepen van overtrekkende ganzen in de herfst, je hoorde de bijen zoemen ... Dat hoorde je. Maar toen kwám daar ... vórttorie Rijksweg nummer één. De allereerste autobaan van Nederland, van Amsterdam naar ... god mag weten waar ... in elk geval naar Amersfoort ... en verder. En die ging dwars ... vlak voor dat akkermaalshout, en dwars ... sneed die hei af van de kern. Dat is het allerergste wat ik ooit heb meegemaakt! Ik was volkómen tot in het diepst van mijn ziel geschókt, en wóedend ... dat dat mij ... áfgenomen werd ... de ruimte. De ruimte verdwéén!'

(Telefoongesprek, 4 april 1995)

'In het zesde leerjaar moest ik toch naar de Gooise School, omdat de HUM niet aansloot op het gymnasium. Dat was een overgang van jewelste. Inplaats van de liederen van Catarina van Renes en andere liederen over zon en maan, bloemen en vogels, zongen we opeens van 'Ferme jongens, stoere knapen', 't Is

Links Victor Westhoff

plicht, dat ied're jongen' en 'In een blauw geruite kiel'. Ik vond dat maar raar. Uit de zomer daarna dateert mijn eerste kampeertocht met mijn moeder en haar vriend Bram Koning naar Saxenheim op de Veluwe. Kamperen was niets voor mijn vader. Daar leerde ik Wilgenroosje en Grote Wolfsklauw kennen, en daar vond en determineerde ik, elf jaar oud, Scheuchzeria in het Mosterdveen, al vond ik het wel vreemd dat die volgens de flora zzz was.'

(Een leven in meervoud, p. 27)

'Na het einde van de eerste klas [van het gymnasium, R.L.] verbleef ons gezin voor vakantie in een pension in Noordwijk aan Zee. Door bemiddeling van ik-weet-niet-meer-wie kwamen mijn ouders in contact met een dorpsonderwijzer daar, die de flora kende. Die man was zo vriendelijk, mij (alleen) mee te nemen op excursies door de duinen. Dát was een openbaring; ik kende eigenlijk alleen nog maar de relatief arme flora van het Gooi. Daar zag ik, en verzamelde ik voor mijn herbarium, Bitterkruid, Bitterkruidbremraap, Heggerank, Wondklaver, Nachtsilene, Wilde Averuit, Ruige Scheefkelk, Kruipe Stalkruid, en als grootste en geheimzinnig wonder, de Maanvaren. Ik was toen al gefascineerd door het voorkomen van deze Maan-plant met Artemisia, immers genoemd naar de Maangodin Artemis. Deze 'acausale samenhangen' hebben mij altijd meer geboeid dan wat dan ook. Ik ben een esothericus, tuk op synchroniciteit, en geen causaal denker.'

(Bouwstenen, p. 54)

'Helaas kwam bij de overgang naar de derde klas een einde aan de lessen in 'Natuurlijke Historie'; die kwam pas terug in 5-beta, en voor de alpha's helemaal niet. Het was een groot genoegen geweest om voor leraar Roelants, in diens opdracht, bloeiende wilde planten te verzamelen voor de hele klas, die daarmee moest leren determineren. Ik herinner me, Hondsdraf te hebben meegebracht, Rode Klaver, Zilverschoon en Vlasleeuwebekjes. In de desbetreffende lessen gaf hij mij dan grassen te determineren; dat was voor de klas te moeilijk.'

(Bouwstenen, p. 56)

'En nu 5-beta in. Na twee jaar zonder levenswetenschap dan eindelijk weer Roelants, Natuurlijke Historie. Al bij de eerste les werd hij, na Dicky Groeneveld, de belangrijkste man in mijn leven, want hij zei tegen mij (onder vier ogen): 'Heb je nooit gehoord van de NJN? Dat is net iets voor jou,' en hij gaf mij een adres van de afdeling Hilversum. Nee, daarvan had ik nog nooit gehoord. Het was September 1932. Ik meldde mij aan als lid, en daarmee veranderde mijn leven radicaal en definitief. Mijn eerste contact met de NJN bestond uit een convocatie voor een excursie van de afdeling Hilversum. Die dag regende het dat het goot. Ik aarzelde of ik wel zou gaan – ik moest dan immers eerst alleen door de regen naar Hilversum fietsen, en misschien wel vergeefs -, maar mijn moeder dacht dat de NJN een soort padvinderij was, en dat je dus verplicht was om te gaan als je werd opgeroepen. Ik ging dus, en trof op het punt van samenkomst één jongen aan, de excursieleider, Herman van Genderen, die ik dus nog niet kende. En wat zei hij? 'Er is een deelnemer, dus de excursie gaat door, regen of geen regen.' Dat zal ik nooit vergeten. We gingen dus, als ik mij goed herinner naar het Tienhoven's Kanaal. Hij bleek de flora even goed te kennen als ik. Hij was op de H.B.S., daarom kende ik hem niet. Hij bleek een kei in wiskunde, wat me diep ontzag gaf. We konden het goed met elkaar vinden. Ik leerde, vanuit mijn

isolement, snel van alles. Toen ik vertelde dat ik *Sclerochloa procumbens*, nu *Puccinellia rupestris* geheten, een z.z.z. gras gevonden had in de zilte graslanden aan de kust van de Zuiderzee bij Huizen, zei hij: 'Zo, heb je die daar waargenomen?' Een nieuw woord voor mij. Dat noemde je dus 'waarnemen'. Van die dag af sloeg ik geen excursie meer over.' (*Bouwstenen*, p. 70/71)

'Omdat ik met Herman de enige plantenkenner bleek te zijn, bracht ik het al snel tot excursieleider. Er bestaat tussen botanici een geheimzinnige band; en daardoor kwam ik, hoe weet ik niet, al snel in contact met Harry Geertzema, planteman van de afdeling Amersfoort, en Han Alta, planteman van de afdeling Utrecht. Beiden werden vrienden van mij. Met Harry ging ik op excursie (privé) o.a. in het Lockhorster Bos bij Amersfoort, waar hij, een sensatie, mij de Stekeltrilzwam liet zien, *Tremellodon gelatinosum*. Helaas verhuisde Harry twee jaar later naar Friesland, dat toen nog onbereikbaar ver weg lag; ik verloor hem daarop uit het oog. Ik zou haast vergeten dat hij het was die mij het juweel Zwartebroek leerde kennen, *Caricion davalliana* c.q. orchideerijk blauwgrasland, met *Gymnadenia*, *Epipactis palustris*, *Parnassia*, *Schoenus*, *Dactylorhiza incarnata*, *Carex pulicaris* en *C. hostiana*. Allemaal: zaliger nagedachtenis. Weg, kapotgeboerd. In voorjaar en zomer 1933 leerde ik via de NJN een overweldigende nieuwe wereld kennen: het plassen- en moeraslandschap van Kortenhoef, met eerst de pittige geur van gagel en later de haast bedwelmende van Watermunt. Die groene bloemrijke weelde, wat een contrast met het karige Gooi! Dat waren *Viola palustris*, en *Hierochloë*, *Menyanthes* en *Calla*, *Cladium* en *Comarum*, *Ranunculus lingua*, *Carex paniculata*, *C. riparia*, *C. acutiformis*, *Scutellaria galericulata*, *Stellaria palustris*, *Valeriana dioica*, *Thalictrum flavum*, *Epilobium hirsutum*, *Rhinnathus serotinus*, *Pedicularis palustris*, allemaal nieuw!

(*Bouwstenen*, p.71/72)

Links Victor Westhoff

'Ja, en toen kwam de eerste grote gebeurtenis in mijn NJN-bestaan: het eerste zomerkamp, in Kotten bij Winterswijk, een novietenkamp (dus 'Klunzenkamp'). Ik was al genoeg NJNer geworden om het idee te verafschuwen, daar per trein heen en terug te reizen. Dus: per fiets, bepakt met mijn trouwe Carl Denig dubbeldeks huttent, gedoopt 'Carpe Diem'. Niet alleen. Ook niet, zoals later gewoon werd, met een meisje; dat was ondenkbaar. Ik ging samen met Bé Wolff. Reis in één dag ging nauwelijks (130 km.); het werden dus twee dagen, met onderbreking in Eerbeek (halverwege). Maar daar gingen we toch niet kamperen; dat zou te veel tijd kosten. Dus maar een nacht in 'Hotel Wijk'. Het kamp was in alle opzichten een openbaring. Vooreerst het terrein, de weergalozige excursies: Buskersbos, Aalbrink, Stemerding, Bekendelle, de route van het kamp naar de Willinkbeek, het Schelpkalkeiland (de Weust), de Ratumse beek, het Korenburgerveen, het veen van Zwillbrock, de kalkgroeven bij Südlohn ... Dan de kampboerderij 'Wiltershaar' met de familie Roerdinkholder, in de streek 'Haarman' genoemd: 'Moeder Dina', de oma, die voor het kamp één dag de pannenkoeken bakte; Hendrik en Janna, de boer en de boerin. Dan het kamp zelf: de samenzang, de saamhorigheid, de corvée, de taptoe en de reveille, het wachtlopen, en bovenal de kampvuren; het 's morgens gaan 'poelen', een kwartier fietsen naar de 'Italiaanse meren' (leemkuilen met blauwgroen water) om er te zwemmen ... 'Kampliders' (dus zonder macht en invloed) waren George Ittmann en de oude, grijze mevrouw

van der Kloot – Van der Kloot. Haar zoon Wim was kampvoorzitter (toen tevens als W.K. lid van het hoofdbestuur), en Aart Brouwer excursieregelaar. Jan Schoute, principieel ongewassen, was een van de beste excursieleiders. Wat maakte het een indruk toen hij op een tocht van de fiets sprong en enthousiast uitriep: 'Een ekster!' Een doodgewone vogel, maar door die geestdrift werd het mooie dier iets heel bijzonders. Ik zal dat nooit vergeten.

Eerste avond al een harde les in NJN-mentaliteit: Blij en gelukkig en ontspannen lag ik (ná taptoe) in mijn tent te fluiten, alle melodieën die ik maar kende (voor het overgrote deel dus niet de gebruikelijke kampliederen, want die kende ik nog niet), tot dat een barse stem schreeuwde: 'Wil die fluitmaniak nu eens ophouden!' En dat was Aart Brouwer. Schrik; geluksgevoel weg; maar ja, een goede les, vooral in sociaal gedrag.' (*Bouwstenen*, p. 73/74)

'Ik merk nu, dat ik een belangrijke episode die vlak vóór dat kamp viel, heb overgeslagen. Tot dit jaar waren mijn ouders met ons drieën kinderen elk jaar naar zee geweest, als vakantie: achtereenvolgens Zandvoort, Den Haag, Noordwijk aan Zee, Scheveningen (Kurhaus! Tot ontzetting van mijn moeder gaf vader bij vertrek aan elk van de dubbele haag personeelsleden die ons uitgeleide deed een fooi van f 2.50, nu dus f 25.- waard, om de grand seigneur uit te hangen die hij tot zijn groot leed niet meer was). Maar in die zomer van 1933 gingen we voor 't eerst het binnenland in, naar Valkenburg (Z.-L.). Dat kon toen nog; het was toen nog niet dat verschrikkelijke kernisdorp dat het later is geworden. In een hotel, naam weet ik niet meer, wellicht 'Prinses Juliana'. De flora van Zuid-Limburg was voor mij natuurlijk een openbaring. Ik had er geen fiets, en botaniseerde vooral in 'de Schone Grub' en 'het Biebosch'.' (*Bouwstenen*, p. 74/75)

'En toen kwam die grote, onvergetelijke zomer van 1935. Dat was het eerste jaar waarin de NJN besloot,

kampen te houden in het buitenland, en wel in Remouchamps, of eigenlijk in Nonceveux, aan de Amblève, op een weiland aan de oever (toen nog een gewoon boerengrasland; tegenwoordig een enorme camping). Ik ging eerst weer naar een Kottenkamp, natuurlijk, en daarna naar Remouchamps; Han Alta en Hein Schimmel waren, niet toevallig, daar ook.

Intussen was er nog iets anders gebeurd. Ik was bevriend geraakt met de oudere NJNer Frans Tjallingii, die ik mateloos bewonderde. Hij was ook bioloog; een man met een briljante geest. Een echte Fries, en een overtuigd lid van de SDAP. Hij was het die mij in kennis bracht met de plantensociologie, waar ik nog nooit van gehoord had. Hij had het van zijn oudere mede-N.J.Ner Bert Meyer Drees, leerling van prof. Jeswiet in Wageningen (Frans zelf studeerde evenals ik in Utrecht). Dát was een openbaring! De planten, die ik zo goed kende, eindelijk te leren zien in onderling verband, associaties die een relatie hadden met hun milieu en dat indiceerden; en dan ook nog een pracht van een onderzoeksmethode, het maken van opnamen! Mijn eerste opname maakte ik dan ook niet in Nederland, maar op de steile kalkhelling van Ayavaille bij Remouchamps, 'La Heid de Gattes', in het Mesobrometum; een helling die ik nu niet meer zou durven beklimmen. En dan was er de Ninglinspo, dat mysterieuze zijbeekje van de Amblève met zijn prachtige loofbos (dat ik nu Eiken-haagbeukenbos leerde noemen) met Gele Monnikskap, Amandelwolfsmelk, Zwarte Gifbes, Aronskelk en nog veel meer bijzonders. De pomp in het kamp gaf stinkend water. Diarree ('slinger') was aan de orde van de dag. Het bleek, dat het opgepompte water in open verbinding stond met een riool. Dat was toen in België heel gewoon. Onder de liederen die we daar leerden kennen was het fameuze 'Il n'y a qu'un dieu qui règne sur les cieux', waarop ik een parodie dichtte: 'Er is [hier?] maar één pomp, en die geeft stinkend water.'

(Bouwstenen, p. 94/95)

'Die zomer van 1937 bracht nog een andere bijzondere ervaring: mijn eerste grote buitenlandse excursie, en wel naar de Alpen van Tirol en de Dolomieten, georganiseerd door het Botanisch Museum en Herbarium te Utrecht, en geleid door de befaamde geobotanicus prof. Helmut Gams uit Innsbruck. In die tijd waren reizen naar het buitenland lang niet zo gewoon als tegenwoordig, nu ieder kind door de ouders wordt meegesleurd naar Benidorm, Tenerife of Kreta. De eerste ervaring van de Alpenflora was overweldigend, vooral op de dag in de Dolomieten waarop ik er alleen op uittrok, naar de bloemenpracht van de Seisser Alm. Die extase was alleen te vergelijken met een eerste liefdesnacht.'

(Een leven in meervoud, p. 38)

'In de zomer van 1944 leidde deze gang van zaken tot een van de mooiste ervaringen van ons leven. In opdracht van de Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming en op kosten van de ANWB inventariseerden Nettie en ik samen, maandenlang, de flora, vegetatie en fauna van alle beekdalen van Noord-oost-Twente, dat toen nog een paradijs was, met orchideeënrijk blauwgrasland, Calthion, Cardamino-Montion, Caricion davalliana, Littorellion, Nancyperion en Erico-Sphagnion. Schoolboekjes hadden daarvan geen weet; die hadden het alleen over de textielindustrie. Met dat onderzoek beoogden we documentatie te leveren voor de redding van de natuur van Twente uit de cultuurtechnische klauwen van de ruilverkavelaars. Dat doel is helaas niet bereikt; wel verschaffen die gegevens nu een onmisbaar referentiekader voor later pogingen tot regeneratie en natuurontwikkeling.

Een bijkomstig voordeel was, dat dit onderzoek tevens een vlucht uit Den Haag was, nl. als onderduiker, wegens het gevaar, door de bezetters opgepakt te worden voor dwangarbeid in Duitsland.

Sinds die maanden in het Twentse paradijs ben ik geregelder gedichten gaan schrijven; in 1947 verscheen mijn eerste bundel, 'Levend Barn-

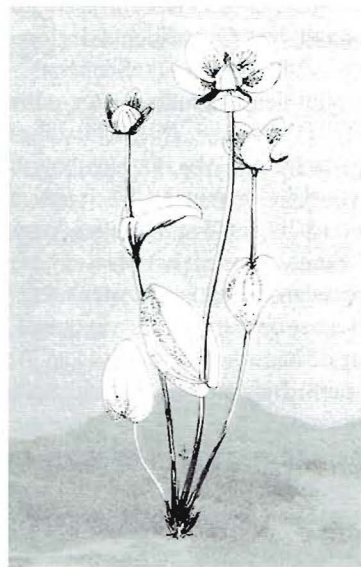
steen', waarin Terschelling de boven-
toon voert.'

(Een leven in meervoud, p. 45)

'Een fascinerende microwereld is het, dat fijnkorrelige mozaïek van groene rozetjes en lintjes in de vochtige, warme diepte, veilig tegen de uitdrogende wind beschut door het veld van Knopbies, zelf een xeromorfe freatofyt, die wat het klimaat betreft wel tegen een stootje kan.

Rondspeurend in die schoot van Moeder Aarde, tussen de glanzend groene bolletjes van Nostoc, de al evenzeer glanzende bruine Barnsteenslakjes (Succinea arenaria), ook al een karakteristieke soort van de gemeenschap, en de talloze weghippende Springstaarten, kleine Wantsen en Kortschildkevers, is er geen meer 'bewustzijnsverruimende kick' denkbaar dan zich op te richten en plotse-
ling weer de wijsheid van het ongestoorde duinlandschap te ervaren waarin zee, wind, Zilvermeeuwen, Bontepieten en een enkele Sprinkhaanrietzanger de enige geluiden zijn (tenminste in het weekend, als de satanisch brullende straaljagers op stal staan).'

(De plantengroei van de Waddeneilanden, p. 135)

Rob Leopold, dichter, tuinfilosoof en
Cruydt-hoeck-oprichter.

Postbus 1414

9701 BK Groningen